

Asia: VN/25888/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaalihuoltolain, vanhuspalvelulain ja asiakasmaksulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pidätkö kannatettavana, että teknologisten ratkaisujen käyttämisestä sosiaalihuollon palveluissa säädettäisiin uudessa 47 §:ssä esitetyllä tavalla?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Säännös on kannatettava. Se mahdollistaa teknologian käyttöä sosiaalihuollon palveluissa ja säätää käyttämisen yleisistä edellytyksistä.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Pidätkö kannatettavana, että teknisestä valvonnasta sosiaalihuollon toimintayksikössä säädettäisiin uudessa 48 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Säännös selkeyttää voimassa olevaa oikeustilaa.

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Esityksessä ehdotetaan, että asiakkaalta ei pyydetä suostumusta teknologisen ratkaisun käyttöönottoon, vaan asiakkaan mielipide otetaan huomioon osana asiakasprosessia (palvelutarpeen arviointi, palvelusuunnitelma, päätös). Kannatatteko tätä ehdotusta? (HE-luonnos kappale 2.6)

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

Säännös mahdollistaa teknologian hyödyntämisen samalla kuin myös asiakkaan osallisuuden häntä koskevassa asiassa.

Jos ei, voitte esittää, miksi asiakkaalta pitäisi pyytää suostumus ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Pidätekö kannatettavana, että teknisestä valvonnasta sosiaalihuollon toimintayksikön yhteisissä tiloissa säädetään?

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää, miksi teknisestä valvonnasta ei pitäisi säätää ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Missä tilanteissa katsotte, että toimintayksikössä olisi tarpeen käyttää tallentavaa kameravalvontaa? Millainen prosessi liittyy tallentavan kameravalvonnan käyttämiseen

-

Pidätekö kannatettavana, että laissa säädettäisiin, että asiakasprosessin aikana on arvioitava teknologian hyödyntämisen mahdollisuus asiakkaan sosiaalipalveluissa?

Ei

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää, miksi arviointivelvollisuudesta ei tulisi säätää.

Kysymys jättää vähän epäselväksi, mitä sillä tarkoitetaan. Teknologia pitää olla kuitenkin mahdollisuus ottaa käyttöön myös asiakasprosessin ja asiakkuuden aikana ja asiakkaan palvelusuunnitelmaa päivittää tarvittavin osin.

**Pidätekö kannatettavana, että asiakasmaksulain 10 e §:ään lisätään uusi momentti, jonka nojalla turva-
auttamispalvelun toteuttamisesta osana kotihoitoa voidaan periä maksu?**

Kyllä

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää, miksi ei tulisi säätää ehdotetulla tavalla.

-

Pidätkö kannatettavana, että teknologian huomioimiselle iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksen laskemisessa asetettaisiin maksimiraja?

Ei

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

KT on arvioinut ja arvio edelleen henkilöstömitoituksia koskevan sääntelyn ylipäänsä ongelmallisena. Maksimirajan asettaminen vahvistaa tätä ongelmallisuutta. Sääntelyehdotus on erittäin huonosti yhteensopiva tilanteeseen, jossa väestö ikääntyy ja palvelutarve kasvaa ja hyödynnettävä teknologia kehittyy koko ajan. Ehdotuksessa unohtuu tältä osin, että teknologiat voivat myös parantaa palvelun laatua, vähentää henkilöstön työn kuormitusta ja vahvistaa asiakkaiden ja henkilöstön turvallisuutta. Tältä osin pitäisi vähintään kehittää ratkaisumalleja jolla teknologia olisi esitettyä enemmän mahdollista lukea hyväksi.

Jos kannatatte maksimirajan asettamista teknologian huomioimiselle iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoituksen laskemisessa, onko ehdotettu 0,04 mielestänne sopiva?

-

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Pidätkö kannatettavana, että iäkkäiden ympärivuorokautisen hoidon vähimmäishenkilöstömitoitus olisi edelleen 0,6 työntekijää asiakasta kohti, jota ei voitaisi teknologioita käytettäessä alittaa?

Ei

Jos kyllä, voitte esittää asiaan liittyvät näkökohtanne.

-

Jos ei, voitte esittää vaihtoehtoisia ratkaisumalleja ja muut asiaan liittyvät näkökohtanne.

KT katsoo, että alittamisen mahdollisuutta pitäisi voida vielä harkita. KT on jo aikaisemmin tuonut esille henkilöstömitoituksen ongelmallisuuteen liittyvät kysymykset. Lisäksi teknologia voi parantaa osaltaan palveluiden laatua ja tuoda myös turvallisuutta parantavia elementtejä hoivaan, joten asiaan ei pitäisi mitoitussääntelyssä suhtautua kategorisen kieltävästi ja vaan arvioida laajasta näkökulmasta. Joka tapauksessa asiaan tulisi tulevaisuudessa seurata ja arvioida uudestaan, jos esitystä ei tässä vaiheessa muutettaisi.

Valmistelussa on arvioitu, että lääkehuoltoon, yöaikaiseen valvontaan ja kirjaamiseen liittyvillä teknologioilla voi olla henkilöstövaikutuksia. Näettekö, että iäkkäiden ympärivuorokautisessa hoidossa voisi vielä olla joitakin muita välittömän asiakastyön tehtäviä, joissa teknologian avulla voitaisiin vähentää henkilöstötarvetta?

Kyllä

Jos kyllä, mitä tehtäviä ne olisivat ja millä teknologialla henkilöstötarvetta voitaisiin vähentää?

Jatkossa on varmasti tunnistettavissa muutakin teknologiaa jolla voi olla henkilöstövaikutuksia. Sääntelyn tulisi mahdollistaa tämän huomioon ottaminen jatkossa, jota voidaan tunnistaa hyvinkin nopeasti. Nyt esityksen huomio on pikemminkin siinä, millaisia taloudellisia säästöjä esityksen henkilöstövaikutuksilla olisi tällä hetkellä.

Kannustaako esitys mielestänne investoimaan uusiin teknologioihin sosiaalihuollon palveluissa (myös muissa kuin iäkkäiden ympärivuorokautisessa hoidossa)?

Ei

Voitte esittää teknologiainvestointeihin liittyviä näkökohtia.

Sääntelyn pitäisi tukea teknologiainvestointeja. Suomen väestö ikääntyy ja palvelutarve kasvaa samalla kun uutta teknologia varmasti kehittyy. Sikäli kun sääntelyn tarkoituksena on vain kertaalleen antaa mahdollisuus pienentää mitoitusta 0,04 työntekijää asiakasta kohden, sääntely ei todellakaan kannusta investointeihin. Sääntely lähtee liikkeelle tämän hetken tiedossa olevista teknologista ratkaisusta. Sääntelyä tulisivin kehittää siten, että se esitettyä enemmän loisi kannustimia niiden käyttöön ottamiseen erityisesti henkilöstömitoituksella säädetyissä palveluissa.

Tärkeää on tukea teknologiaa hyödyntäviä toimintamalleja kaikissa sellaisissa asiakasprosesseissa ja olosuhteissa, joihin ne sopivat. Tähän tarvitaan varmasti myös valtakunnallistakin tukea ja yhteistyötä investointien edistämiseen ja hyötyjen arviointiin.

Teknologialla voi olla myös paikkansa palvelujen laadun parantamisessa mukaan lukien esim. asiakkaiden turvallisuus sekä henkilöstön kokemassa työtyytyväisyydessä. Teknologiainvestoinnit voivat tuoda taloudellisia säästöjä myös muuta kautta kuin suoraan välittömästi laskettavan tarvittavan henkilöstötarpeen pienentymisen kautta.

Väestön ikääntyessä globaalisti alan innovaatiolla on luonnollisesti yleisempääkin taloudellista merkitystä alan yrityksille.

Voitte esittää muut asiaan liittyvät näkökohtanne ehdotuksen vaikutuksista.

- Esityksessä pitää arvioida huolellisemmin mahdollisia henkilöstö- ja kustannussäästöjä. Kaavaillut säästöt perustuvat henkilöstön vähentämiseen, mutta esityksessä esitetään ristiriitaisesti, että samalla parannettaisiin henkilöstötilannetta. Jos henkilöstöä vähennetään, ei henkilöstötilanne kokonaisuutena parane. Mikäli henkilöstöä siirretään toisiin tehtäviin tai vapautuva aika suunnataan aiemmin vajaasti hoidettuihin muihin lakisääteisiin tehtäviin, ei varsinaisia säästöjä synny. Resurssien uudelleenkohdentaminen voi parantaa henkilöstön työajan tarkoituksenmukaista kohdentumista ja siten palvelujen laatua ja kustannusvaikuttavuutta ja henkilöstön työtyytyväisyyttä, mutta ei johda suoriin kustannussäästöihin.
- Teknologisten innovaatioiden laajamittainen hyödyntäminen edellyttää usein alkuinvestointeja ja kannustimia. On epäselvää, että edellyttääkö uuden teknologian käyttöönotto tässä tapauksessa sellaisia investointeja, joihin ei hyvinvointialueilla nykyisessä rahoitustilanteessa ja lainanottovaltuuksien puitteissa ole realistisia mahdollisuuksia. Tästä huolimatta yleiskatteellista rahoitusta ollaan leikkaamassa ennakkoon, ilman varmuutta siitä, voidaanko mainittua teknologiaa ottaa käyttöön tai saavutetaanko sillä kaavaillut säästöt. Pistemäinen rahoitusleikkaus ei ole vähäinen suhteessa hyvinvointialueiden vuosittaiseen rahoituksen indeksitarkistukseen tai kertyneisiin alijäämiin, jotka pitäisi kattaa vuoden 2026 loppuun mennessä.
- Teknologian käyttöönotto ei todennäköisesti vaikuta kaikkiin henkilöstöryhmiin tasaisesti, kuten vaikutusarvioissa oletetaan. Tätä pitäisi arvioida tarkemmin. Esimerkiksi hoiva-avustajat eivät saa olla yksin työvuorossa, joten yöaikaisia henkilöstövähennyksiä tehtäessä leikkaukset kohdistuvat todennäköisesti matalampipalkkaiseen henkilöstöön. Tästä syystä kustannusvaikutukset tulisi arvioida uudelleen. Samoin olisi syytä tarkastella, missä yksiköissä henkilöstöä ylipäänsä voidaan vähentää turvallisesti. Mikäli yövuorossa on vain kaksi henkilöä, on epätodennäköistä, että toinen voitaisiin poistaa ilman vaikutuksia asiakasturvallisuuteen. Kustannussäästö kannattaisi laskea yksiköistä, joissa yöaikaan on paikalla kolme henkilöä, sillä näissä ehdotettu teknologia voi tarjota käyttökelpoisia ratkaisuja ilman, että palvelun laatu tai turvallisuus vaarantuu.

Lampenius Anu
KT Kuntatyönantajat